

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASI ve YAYGINLAŞMASI SÜRECİNDE KARŞILAŞILAN ENGELLER ve SORUNLARIN MÜFETTİŞLERİN GÖRÜŞLERİ İLE BELİRLENMESİ *

Harun BERTİZ **

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, ANKARA

ÖZET

Bu çalışmada drama yönteminin yaygınlaşması ve uygulama sürecinde ne tür aksaklıklarla karşılaşıldığının ilköğretim müfettişlerinin gözüyle değerlendirmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla yöntemin neden yeterince yaygınlaşmadığı ve yöntemden istenilen düzeyde neden bir verim alınmadığı ile ilgili sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Hizmet İçi Eğitim Seminerine katılan 136 (117 Erkek, 19 Bayan) ilköğretim müfettişi oluşturmuştur. Drama semineri sonrasında müfettişlere 12 evet-hayır tipinde ve nedeninin sorgulandığı açık uçlu sorulardan oluşan yazılı bir form verilmiştir. Araştırmada elde edilen nitel data içerik analizi yöntemi ile incelenmiş ve verilerin betimsel istatistikleri ile frekans dağılımlarına yer verilmiştir. Ayrıca müfettişlerin çarpıcı ifadeleri betimlenmiştir. Araştırma sonuçları dramanın önemini okullarda yeterince kavranmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca drama ve sürecine yönelik okulun bazı bileşenlerinin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ışığında drama yönteminin nitelikli bir biçimde okullarda yaygınlaşması ve yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Drama, İlköğretim Müfettişleri, Okullarda Drama ile İlgili Sorunlar.

ABSTRACT

In this study, from perspective of elementary education inspectors, it was aim to determine that what kind of problems were in drama methods' application and growing up process at elementary education schools in Turkey. So, it was searched the answers of some questions, why the drama method doesn't grow up and also doesn't yield enough at elementary education in Turkey. The study group of this study consisted of 136 elementary education inspectors (117 male, 19 female) attending in service education seminar arranged in Ankara. After the seminar, it was given to inspectors a form including 12 questions (yes or no and why question style). The qualitative data attained in the study was examined with content analyse method and descriptive statistics and frequency table of data was presented. Also, the elementary education inspectors' striking opinion towards the problems of drama application process at schools, was described. Results of this study showed that the importance of drama as an effective method was not comprehended enough at elementary education schools in Turkey. Also, it was understood that some insiders of schools didn't have knowledge and hardware enough. Some

* Bu araştırmanın ilk hali 28 Nisan–2 Mayıs 2010 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen II. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** **Yazar:** bertiz@gazi.edu.tr

important suggestions in connection with solving the problems towards the drama at Turkish elementary education schools were proposed related to results of this study.

Key Words: *Drama, Elementary Education Inspectors, The Problems of Drama at Schools.*

GİRİŞ

Günümüz eğitim sisteminde öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerine imkân tanıyan, öğretmene süreçte rehber rolü veren, aktif öğrenci merkezli yöntemlere önemli düzeyde bir eğilimin olduğu görülmektedir. Bu süreçte artık öğrenci pasif bir alıcı konumunda değil, öğrenme ortamlarının odağında yer alan ve yaparak-yaşayarak öğrenen aktif bir bireyi temsil etmektedir. Bu yöntemlerden birisi de yaratıcı drama yöntemidir. Eğitimde bir yöntem olarak kullanılan drama kavramsal olarak “yaratıcı drama”, “eğitsel drama”, “eğitimde drama” vb. şekilde farklı biçimlerde ele alınsa da temelde hep benzer sürecin ifade edildiği görülür. Bu araştırmada da eğitimde bir yöntem olarak kullanılan drama yaygın bir kullanılış biçimi olan “yaratıcı drama” kavramı ile ele alınmaktadır.

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırılması canlandırılmasıdır (San, 1991). Güneysu (1991) yaratıcı dramayı insanın kendisini başkalarının yerine koyarak çok yönlü geliştirdiği, yaratıcı bir şekilde kendini ifade edebilecek, araştırma istek ve duygusunun gelişmesine müsait, kısırlaştırıcı angarya bir eğitimden ziyade bireyde eğitim ve öğretim isteğini artırıcı bir eğitim yöntemi olarak tanımlamaktadır.

Eğitimde yaratıcı drama uygulamaları öğrenciyi merkeze alan, yaparak-yaşayarak öğrenmelere olanaklar tanıyan, öğretmene de rehber rolü veren bir anlayıştır. Bu bakımdan, birçok araştırmacı tarafından üzerinde çalışılan, diğer çağdaş öğrenci merkezli anlayışlarla benzerlik göstermektedir. Ancak yaratıcı drama uygulamalarını anlamlı ve dikkat çekici kılan başka yönleri de bulunmaktadır. Kurgusal bir süreç olan dramada oyunsal formlar bulunması öğrenme ortamını haz verici yapmaktadır. Yani olası öğrenmeler keyifli, eğlenceli ve haz verici ortamlarda gerçekleşmektedir (Bertiz, 2005).

Önder (2003) dramanın; çocukta yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirdiğini, zihinsel kapasiteyi geliştirdiğini, benlik kavramının gelişmesine katkı sağladığını, bağımsız düşünme ve karar vermeyi sağladığını, duyguların farkına varılması ve ifade edilmesi ve iletişim becerilerine olumlu katkı getirdiğini, sosyal farkındalığın artması ve problem çözme yeteneklerinin gelişmesine olanaklar verdiğini, demokrasi eğitimine destek sağladığını, grup içi süreçlere yani arkadaşlık ilişkilerine, öğretmen ve çocuklar arasındaki olumlu ilişkilere katkı getirdiğini ve genel öğrenci performansına olumlu etki yaptığını ifade etmektedir.

Alan yazında yer alan bazı araştırmalarda drama yöntemine yönelik olumlu tutumların geliştiği, yöntemin öğrenmede kalıcılığı sağladığı ve öğrencilerin yöntemle oldukça ilgi duydukları görülmektedir (Metcalf ve ark., 1984; Christofi ve Davies, 1991; Duveen ve Solomon, 1994; Bailey, 1994; Watts ve ark., 1997; Aylıkçı, 2001; Sağırılı 2001; Sağırılı ve Gürdal, 2004; Bertiz, 2005; Bertiz ve ark., 2006; Çam ve ark., 2009; Hamurcu, 2009). Bertiz (2005) fen ve teknoloji öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarını incelediği bir çalışmada, öğretmen adaylarının yöntemle yönelik tutumlarında olumlu bir değişim olduğunu belirlemiştir. Ayrıca yapılan görüşmelerde öğretmen adayları, yöntemin fen ve teknoloji eğitiminde kalıcılığı sağlayabileceği ve soyut konuların somutlaşmasına katkıda

bulunacağını belirtmişlerdir. Tutumlara yönelik, Hamurcu (2009) ve Ünal (2004)'ın çalışmalarında da tutumların olumlu yönde değiştiğini gösteren benzer bulgular elde edilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yapılan araştırmalar yaratıcı drama yönteminin öğrencinin başarısı ve derse yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Heathcote ve Bolton, 1995; Linfield, 1996; Bailey ve Watson, 1998; Tveita, 1998; Eik, 1999; Selvi ve Öztürk, 2000; Morris, 2001; Andersen, 2004; Hamurcu, 2008; Çam ve ark., 2009; Gencil, İ. E. 2009; Şahbaz ve Hamurcu, 2009). Yani bir başka deyişle araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ders başarıları artmakta ve derse yönelik tutumları olumlu yönde değişmektedir. Ancak böylesi etkili bir yöntemin ülkemizde istenilen düzeyde yaygınlaşmadığı, içselleştirilemediği ve yöntemden gerektiği kadar verim alınmadığı görülmektedir. Bu durum ister istemez yöntemin uygulama ve işleyiş mekanizmasındaki bazı faktörlerin sorgulanmasına neden olmaktadır. Öyle ki, yöntemin yaygınlaşması ve kullanılması sürecinde bazı faktörlere bağlı olarak sorunlar yaşandığı düşünülmektedir. Okullarda bir öğretim yöntemi olarak uygulamaya konulan yaratıcı dramanın uygulanma sürecindeki bileşenler incelendiğinde, bu süreçte genel olarak; öğrencinin, öğretmenin, idarecinin, uygulamanın yapılacağı fiziksel mekânın (drama salonu, salondaki araç-gereçler) olduğu görülür. Bu bileşenlerin her birinin yaratıcı drama sürecinin etkin ve verimli olmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu bileşenlerden birinde yaşanabilecek sorunlar bu mekanizmanın işleyişinde çeşitli aksaklıkların başlangıcı olabilir. Yukarıda da değinildiği gibi bazı araştırma sonuçları göz önüne alındığında gerek ilköğretim kademesinde gerekse farklı düzeylerdeki öğrencilerin dramaya eğilimli oldukları görülmektedir. Yani yönetime yönelik olumlu tutumları ile drama sürecinin bileşenlerinden biri olan öğrencinin genel olarak sürece hazır olduğu söylenebilir. Çünkü öğrenciler dramaya karşı oldukça ilgilidirler (Çam ve ark., 2009: 459-483). Drama etkinliğine katılan bireylerin her şeyden önce grup içinde çalışmaya hazır olmaları, kendilerini rahat ve güvenli hissetmeleri, yeni ve değişik şeyler keşfetmeye istekli olmaları gerekmektedir (San, 1996).

Öğrencilerin yaratıcı drama yöntemine duydukları ilgi ve geliştirdikleri olumlu tutumlar sürecin verimliliği ve devamlılığı için sahip olunan önemli bir değerdir. Ancak ülkemizde sınıflardaki öğrenci sayısı ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Kalabalık sınıflarda öğrenme sürecinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bu tür sınıflarda öğrencilerin kontrolü zorlaşabilmekte ve öğrencinin bireysel ihtiyaçları çoğunlukla ikinci planda kalabilmektedir. Yapılan aktiviteler ve sürece bağlı değerlendirmeler zafiyete uğrayabilmektedir. Sınıfların kalabalık oluşu yeni program anlayışı olan yapılandırmacı (constructivist) anlayışa dayanan öğrenci merkezli yöntemlerin işleyişinde aksaklıklara neden olabilmektedir. Örneğin yapılan bir çalışmadan (Acat ve Uzunkol, 2010) elde edilen bazı sonuçlara göre; öğretmenler yaratıcı dramaya dayalı değerlendirme faaliyetlerine olumlu bakmaktadırlar. Ancak okullarda sınıfların kalabalık olması yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin değerlendirme sürecini zorlaştırmaktadır.

Yaratıcı dramada bireyin bedensel aktivitelerine dayanan oyun ve doğaçlama önemli bir yer tutar. Isınma ve rahatlama çalışmalarıyla başlayan bu süreç, canlandırma süreci (Rol oyunu, doğaçlama vb) ve değerlendirme çalışmalarıyla devam eder (San, 1991; Şentürk, 1996; Bertiz, 2005; Adıgüzel, 2006a, 2006b; Özdemir ve Üstündağ, 2007). Dolayısıyla çoğunlukla bireyin bedensel aktivitelerine dayanan bu süreçte fiziksel mekân oldukça önemlidir. Çalışmalar sırasında oturma, uzanma gibi etkinliklerin rahat yapılabilmesi için çalışmaların yapıldığı mekânda zeminin, parke ya da halı ile kaplı olması gerekmektedir. Ayakkabısız çalışmaların yapılabileceği, gürültüsüz, güvenilir, sıcaklık ve aydınlanma koşulları uygun bir ortam yaratıcı drama çalışmalarının amacına ulaşmasında etkili olmaktadır (Aral ve ark., 2000a; 2000b). Dramanın yapıldığı mekân her şeyden önce katılımcılara güven veren, fiziksel olarak sınırlı

ancak hayalî olarak sınırsız olan bir yer olmalıdır. Rahatlama ve konsantrasyon çalışmaları sırasında katılımcıların birbirlerine dokunamayacakları kadar geniş bir mekâna gereksinim vardır. Spor salonu gibi büyük alanlar da uygun değildir. Grubun geniş bir mekâna dağılması liderin yönergelerinin duyulmasını engeller (Önder, 1999). Ancak okullarda kimi zaman dramada önemli ve temel bir gereksinim olan mekân sorunları yaşanabilmektedir. Köksal (2008: 36–46) tarafından yapılan öğretmenlik mesleğinin genel yeterliliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkililerinin görüşlerine bağlı olarak değerlendirildiği bir çalışmada gerçekleştirilen eylem planı üzerinden, okullarda yaşanan sorunlar ele alınmıştır. Araştırmaya katılan müdürlerden bazıları okulun fiziki şartlarındaki yetersizliği gündeme getirmiştir. Ayrıca yine bu çalışmada eylem planı hazırlığında drama ile ilgili çalışma planı yapan kimi öğretmenler drama salonunun olmamasından şikâyet etmişlerdir.

Yaratıcı drama yönteminde lider önemli bir yere sahiptir. Lider dramada sürecin etkin bir biçimde yaşanmasında yönlendirici bir rehber konumundadır. Kimi zaman role girerek olayların akışını değiştirebilme yetisine sahiptir. Ancak yaratıcı dramada doyumun sağlanması ve dersin amaçlarına ulaşılmasında etkili bir lidere ihtiyaç vardır. Liderin süreci iyi özümsemiş ve bu anlamda donanımlı olması drama yönteminde sürecin etkin bir biçimde yaşanmasında oldukça önemli görülebilir. Drama lideri yaratıcı nitelikleri olan, drama ve oyun tekniklerini iyi bilen, tiyatro tekniklerinden yararlanabilen biri olmalıdır (San, 1990). Adıgüzel (2006b), drama liderinin mesleki formasyonunu; eğitim, psikoloji, gelişim psikolojisi, tiyatro, müzik, plastik sanatlar, oyun ve tiyatro pedagojisi gibi alanlarda tamamlamasının gerekliliğini, disiplinler arası ilişkilerde kendini geliştirmesinin faydalı olacağını belirtmiştir. Bunun yanında drama lideri anında müdahale ve çözüm getirici yaklaşımlarla grubun güvenini kazanmalı, çalışmaya başlamadan önce etkinliğin hedefler, içerik, yöntemler, değerlendirme boyutlarını planlamış, kullanacağı malzeme ve ortamı uygun hale getirmiş olmalıdır. Drama lideri grubun tanışma ve kaynaşması için gerekli olan, uyum gözlem ve etkileşim çalışmalarını eğlenceli ve haz verici bir biçimde planlamalıdır. Lider çalışmalarda aktif rol almalı böylelikle, lider- grup ayrımının kaldırılmasını sağlamalıdır (Adıgüzel, 2006b).

Ancak yöntem hakkında yeterli donanıma sahip olmayan kimi lider/eğitimci yöntemin işleyişinde olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu anlamda okullarda yer alan mevcut öğretmenlerin bir kısmı kendi imkânları ile drama hakkında bilgi edinirken, belirli bir kısmının yöntem hakkında yeterli bir altyapıya sahip olmadıkları görülmektedir. Bakar ve ark. (2009: 41–50) bir çalışmada, 6. sınıf fen ve teknoloji ders kitaplarının bazı kriterlere göre değerlendirmişler ve bunun için öğretmenlerin görüşlerini almışlardır. Görüşmeler sırasında öğretmenlerin “Yenilenen fen ve teknoloji dersi öğretim programıyla ilgili ihtiyacınız olan öncelikli olarak verilmesi gereken hizmet içi kurslar neler olabilir?” şeklinde bir soruya öğretmenlerin “drama konularında hizmet içi eğitim kurslarına katılmak istediklerini” belirtmeleri, öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemi ile ilgili bir bilgi ihtiyacı içerisinde olduklarını göstermektedir.

Araştırma sonuçları okuldaki bazı bileşenlerin yöntemin işleyişinde aksaklıklar yarattığını gösterse de, bu konuda sahip olunan bilgiler sınırlıdır ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Genel olarak ortadaki bu belirsizlikler sorunların kaynağının tespit edilmesini zorunlu kılmaktadır. Acaba okullarda yaratıcı dramanın bir yöntem olarak uygulanması sürecinde ne gibi sorunlar ve engellerle karşılaşmaktadır? Uygulama sürecinde yer alan bir kısım faktörlerde, düşünüldüğü gibi yetersizlikler mevcut mudur? Öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde oldukça etkili olduğu düşünülen yaratıcı drama yöntemi daha fazla yaygınlaşmalı ve içselleştirilmelidir. Ancak öncelikle bunu engelleyen faktörlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla bu çalışmada, okullarda yaratıcı drama yönteminin

uygulanmasında ne gibi sorunlarla karşılaşıldığı, ilköğretim müfettişlerinin görüşleri alınarak tespit edilmeye çalışılmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada ilköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin kullanımı ve yaygınlaşması sürecinde ne gibi sorun ve engellerle karşılaşıldığı müfettişlerin görüşleri alınarak belirlenmeye çalışılmış ve bu şekilde var olan durum olduğu gibi ortaya konulmak istendiğinden betimsel model benimsenmiştir. Araştırmaya ait verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecinde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Hizmet İçi Eğitim Seminerine katılan 136 (117 Erkek, 19 Bayan) ilköğretim müfettişi oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Drama Açık-Uçlu Soru Formu (DAUSF)

Araştırmada veri toplama aracı olarak yaratıcı drama yönteminin okullarda kullanımı ve yaygınlaşması sürecinde ne tür engeller ve sorunlarla karşılaşıldığını belirlemek amacıyla ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin alındığı 12 açık-uçlu sorudan oluşan yazılı bir görüşme formu kullanılmıştır. Her bir soru evet-hayır tipinde ve soruya verilen evet-hayır cevabının nedeninin sorgulandığı sorulardan ibarettir. Formdaki sorular iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde müfettişlerin drama konusundaki kişisel yeterlilikleri sorgulanmaktadır. İkinci bölümde ise daha çok drama yönteminin okullardaki mevcut durumu müfettiş görüşleri üzerinden incelenmek istenmektedir. Soruların oluşturulması sırasında araştırmacı dışında biri dil uzmanı diğeri ise ölçme ve değerlendirme uzmanı olmak üzere iki uzmanın görüşleri alınmıştır. Tablo 1 (Bkz. Ek. 1) açık uçlu soru formunda yer alan soruları göstermektedir. Formda her bir soru altında müfettişlerin soruları rahatça ve detaylı bir biçimde cevaplayabileceği boş bir alan bırakılmıştır.

2.4. Veri Analizi

Müfettişlerin formdaki sorulara verdikleri yanıtlar betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224–227). Verilerin betimlenmesi ve analizi iki basamakta gerçekleştirilmiştir. İlk basamakta sorular evet-hayır cevapları bazında incelenmiş ve her bir soru için evet-hayır cevaplarının yüzde ve frekans dağılımları çıkarılmıştır. İkinci basamakta ise bu evet-hayır cevaplarına yazılan nedenler incelenmiş ve her bir sorunun nedenleri için ortaya konan ortak ifadelerden belirli kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu ortak ifadelerin frekans dağılımları çıkarılmış ve her bir soru altında tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca müfettişlerden gelen bazı çarpıcı ifadeler ise olduğu gibi betimlenmiştir. Araştırmada verilerin analiz sürecinde her bir formdaki ifadeler araştırmacı tarafından okunarak kodlanmıştır. Sonrasında aynı verilerin araştırmacı dışındaki iki uzman

tarafından daha okunarak kodlamaları sağlanmıştır. Böylelikle oluşturulan bağımsız kodlar karşılaştırılarak veri analizi güvenilirliğinde görüş birliği sağlanmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak soruların evet-hayır cevaplarına ait bulgulara yer verilmiştir. Buna göre Tablo 2, sorulara verilen evet-hayır cevaplarının yüzde (%) ve frekans (*f*) dağılımlarını göstermektedir.

Tablo2. Sorulara Verilen Evet-Hayır Cevaplarının Yüzde ve Frekans Dağılımları

Soru No	Soru İfadesi	Verilen Cevap			
		Yöntem		Teknik	
		<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)
1	Dramayı bir yöntem olarak mı, yoksa bir teknik olarak mı görüyorsunuz?	68	%50	68	%50
		Evet		Hayır	
		<i>f</i>	(%)	<i>f</i>	(%)
2	Drama eğitim ortamında yer almalı mıdır?	135	%99	1	%1
3	Dramayı uygulamak zor mudur?	45	%33	91	%66
4	Drama tüm derslerde kullanılabilir mi?	97	%71	39	%29
5	Dramanın teorik bilgisine yeterince sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	38	%28	98	%72
6	Dramanın uygulama bilgisine yeterince sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	28	%21	108	%79
7	Teorik ve uygulama bilgisi için dramaya seminerlerde yeterince yer veriliyor mu?	6	%4	130	%96
8	Okullarda drama için öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musunuz?	7	%5	129	%95
9	Okullarda öğretmenler drama ile ders yapmaya hevesli ve yeteri kadar istekliler mi?	26	%19	110	%81
10	Üniversitelerde öğretmen yetiştiren bölümlerde drama uygulamalarına ağırlık verilmeli mi?	134	%99	2	%1
11	Okullarda idareciler öğretmenleri drama için teşvik edici davranıyor mu?	12	%9	124	%91
12	Okullarda drama için fiziksel koşullar yeterli mi?	58	%43	78	%57

N=136

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan müfettişlerin yarısının ilginç bir biçimde dramayı bir teknik olarak diğer yarısının ise bir yöntem olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Müfettişlerin drama yöntemini bu şekilde değerlendirmeleri yöntem hakkındaki bilgilerinin yetersizliğini gösterse de, büyük bir çoğunluğu dramanın mutlaka eğitim ortamında yer alması gerektiğini savunmaktadır [*f*=135, %99]. Müfettişlerin yine önemli bir çoğunluğu dramayı uygulamanın kolay olduğunu [*f*=91, %66] ve tüm derslerde rahatlıkla kullanılabileceğini belirtmişlerdir [*f*=97, %71]. Tabloya bakıldığında müfettişlerin drama yönteminin teorik [*f*=98, %72] ve uygulama [*f*=108, %79] bilgisine yeterince sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Yine müfettişlere göre drama ile ilgili yeterli düzeyde seminerlere yer verilmemektedir [*f*=130, %96]. Ayrıca okullarda öğretmenler drama ile ilgili yeterli bir bilgiye sahip değildirler [*f*=129,

%95]. Yine öğretmenlerin drama ile ders yapmada yeteri kadar hevesli ve istekli olmadıkları görülmektedir [$f=110$, %81]. Müfettişler üniversitelerde öğretmen yetiştiren bölümlerde dramının uygulamalı bir biçimde ele alınmasını istemektedirler [$f=134$, %99]. Müfettişlerin büyük bir çoğunluğuna göre okullarda idareciler yeteri kadar dramının kullanılması ve uygulanmasında teşvik edici değildirler [$f=124$, %91]. Müfettişler drama uygulamaları için fiziksel koşulları yetersiz görmektedirler [$f=78$, %57]. Ancak yeterli bulanların oranının da yüksek olduğu görülmektedir [$f=58$, %43]. Tüm bu bulguların altındaki nedenler aşağıda her bir soru bazında tablolar altında ele alınmıştır.

Tablo 3. Birinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorularda Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
1.	Yöntem	Yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlar	5
		Ders işleme yollarından biridir	4
		Dramanın farklı teknikleri vardır	4
		Öğrenmede her aşamada uygulanabilir	3
		Temel yaklaşımdır	2
		Göze kulağa ve duylulara hitap eden bir ders anlatma yöntemidir	2
		Öğrenciyi merkeze alır	2
	Teknik	Drama yönteminde birçok araç-gereç kullanılır	1
		Her derste başlı başına kullanılmaz	3
		Yöntem daha detaylıdır	3
		Olaya kişiye göre değişir sistemli değildir	3
		Rol yapma yönteminin tekniğidir	2
		Herhangi bir yöntemin içinde kullanıldığından tekniktir	2
		Oyun olduğu için	1

Tablo 2 incelendiğinde birinci soru için araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin yarısının dramının bir yöntem olduğunu diğer yarısının ise bir teknik olduğunu belirttikleri görülmektedir. Tablo 3'te ilk soruya ait nedenlere ilişkin ifadeler incelendiğinde ise dramının yöntem ya da teknik olma durumuyla ilgili müfettişlerin pek de anlamlı gerekçeler sunmadıkları görülmektedir. Drama bir yöntem olmasına rağmen müfettişlerin teknikte ısrarcı olmaları oldukça ilginçtir. Ayrıca bu soruya ait nedenler kısmı çoğunlukla boş bırakılmıştır. Müfettişlerin dramının bir yöntem ya da teknik olması konusunda bir tercih yapmalarına karşın nedenini açıklamamaları yöntem hakkında çok da iyi bir bilgiye sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Buna rağmen az sayıda da olsa bazı müfettişlerin yöntem hakkında bilgi sahibi oldukları da görülmektedir. Tablo 4, ikinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 4. İkinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)	
2.	Evet	Drama kalıcı öğrenmeyi sağlar	15	
		Drama yaparak- yaşayarak öğrenmeye imkân sağlar	11	
		Drama öğrenci için dikkat ve ilgi çekicidir	9	
		Drama öğrenmeyi ve anlamayı kolaylaştırır	8	
		Drama derse etkin katılımı sağlar	7	
		Drama olgu ve olayları somutlaştırmayı sağlar	5	
		Drama bireyin kendisini ifade etmesini ve tanımasını sağlar	5	
		Drama ile dersler daha eğlenceli hale gelir	4	
		Drama oldukça etkili ve eğitici	4	
		Drama anlamlı öğrenmeyi sağlayıcı	3	
		Drama birçok duyuya hitap eder	3	
		Drama yaşamın sınıfa taşınmasını sağlar	2	
		Drama öğrencilerin yaratıcılığını artırır	2	
		Drama öğrenmeyi pekiştirir	2	
		Drama ders monotonluğunu önler	1	
		Drama özgüven duygusu sağlar	1	
		Drama empati becerisini geliştirir	1	
		Hayır	-----	---

İkinci soru için müfettişlerin neredeyse tamamı dramanın eğitim ortamında yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir [$f=135$, %99, Bkz Tablo 2]. Bunun nedeni olarak ortaya koydukları ifadeler de oldukça anlamlıdır. Tablo 4 incelendiğinde ikinci soru için müfettişlerin çoğunlukla dramanın kalıcılığı [$f=15$] sağladığını, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağladığını [$f=11$], öğrencinin dikkat ve ilgisini [$f=9$] çekebileceğini ve derse etkin katılımı [$f=7$] sağlayabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. İlköğretim müfettişlerinin dramanın teknik ya da yöntem olma noktasında uzlaşmamalarına rağmen dramanın öğrenme ortamına getirdiği temel bazı kazançlar konusunda uzlaşma sağlamaları ilginç bir durumdur. Müfettişlerin bir kısmının bu konuda her hangi bir gerekçe belirtmemeleri yöntemle ilişkin yeterli bir bilgilerinin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Müfettişlerden bazıların görüşleri şöyledir;

A1: “Öğrencilerin bu yöntemle daha iyi dikkatleri çekilir.”

A19: “Sorunu canlandırarak sergileyerek herkesin yoruma ulaşmasını sağlarsınız.”

A25: “Bu yöntem ile konu ve olayları basite indirgeyerek, hayatın bir kesiti ile doğrudan verebiliriz.”

A28: “Eğitimde değişik bir etkinlik olarak düşünüldüğünde öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirir.”

A33: “Dersi daha etkili daha canlı ve daha ilgi çekici hale getirir.”

A34: “Çocuğun derse katılımını sağlaması ve kendisini ifade etmesi yönünden önemli.”

A37: “Yaparak-yaşayarak ve oyunlaştırarak öğrenme daha kalıcı olur.”

A38: “Drama ile birçok kavram daha kolay ve kalıcı olarak kazandırılabilir.”

A58: “Öğrencilerin kendi cevherlerini ortaya koymalarına fırsat verir. Konuyu nasıl algılıyor ise öyle gösterebilir.”

A80: “Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ortaya çıkarır.”

Tablo 5, üçüncü soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 5. Üçüncü Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
3.	Evet	Drama konusunda bilgili ve donanımlı olmak gerekir	18
		Drama ön bilgi ve beceri gerektirir	7
		Drama ön hazırlık gerektirir	6
		Drama için okullarda fiziki yapı uygun değil	6
		Drama için okullardaki öğrenci sayısı uygun değil	3
		Drama yetenek isteyen bir konu	3
		Her derste uygulanması olanaklı değil	1
		Drama yorucudur	1
		Drama zaman alıcıdır konular yetişmez	1
	Hayır	Yöntemi Bilgisi olan kolayca uygular	16
		Drama her ortam ve durumda kolayca uygulanır	7
		Özel araç-gereç gerektirmez	4
		Drama ön hazırlık gerektirmez	3
		Dramayı uygulamak zevklidir	2
		Her konunun bir dramatik yanı vardır	1
		Her sınıf seviyesine kolayca uygulanabilir	1
		Dramada kaynak öğrencidir	1
		Drama özel bir beceri gerektirmez	1

Üçüncü soruda müfettişlerin çoğunlukla dramanın uygulanmasının zor olmadığını belirtmeleri [$f=91$, %66, Bkz Tablo 2] olumlu bir gelişmedir. Ancak yinede dramanın okullarda bazı nedenlerden dolayı uygulanmasının zor olduğunu belirtmeleri [$f=45$, %33] düşündürücüdür. Tablo 5 incelendiğinde genel olarak müfettişler okullardaki fiziki mekân eksikliği ve öğrenci sayılarının fazlalığını sorun olarak gösterirken, çoğunlukla drama konusunda bilgi eksikliğinin [$f=18$] uygulamalarda zafiyete neden olacağını belirttikleri görülmektedir. Öyle ki, dramanın kolaylıkla uygulanabileceğini söyleyenler de bilgisi olanların bu işi kolaylıkla yapabileceğini vurgulamaktadır [$f=16$]. Bazı müfettişlerin bu konuda görüş belirtmemeleri drama konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A4: “Dramayı uygulamak zor. Çünkü fiziki yapı ve öğrenci sayıları uygun değil.”

A17: “Kolaydır. Bu konuda biraz bilgili olan bir öğretmen her teknikten kolayca yararlanabilir.”

A65: “Eğitimi verilirse rahatlıkla yapılabilir.”

A113: “İnanılır ve bilinirse kolaydır.”

Tablo 6, dördüncü soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 6. Dördüncü Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
4.	Evet	Derslerde birçok konu ve kavram dramaya uygun	7
		Çocukların ilgisini çeker ve motivasyonu sağlar	4
		Her derste gösteri ve rol yapma mümkündür	4
		Uygulanması kolaydır	3
		Drama hayatın içindedir	3
		Drama oyun içeriklidir ve çocuklar oyunu sever	3
		Soyut konuları somutlaştırır	2
		Drama ile öğrenilen kalıcıdır	2
		Yaparak-yaşayarak öğretir	2
		Fazla araç-gerece ihtiyaç yok	2
		Drama bireyi hayata hazırlamadır	2
		Kişi her konu için bir dramatik yan bulabilir	1
		Tüm dersler yaşamla iç içedir	1
	Hayır	Bazı derslerin niteliği ve içeriği uygun olmayabilir	3
		Fen bilimlerine uygun değildir	3
		Teknik konulara uygulanamaz	2
		Zaman kaybına neden olur ders yetişmez	2
		Her derse uygulamak beceri ve yaratıcılık gerektirir	2
		Sayısal derslerde uygulanması zordur	1

Dördüncü soruya ilköğretim müfettişleri çok büyük oranda olumlu bir yanıt vermişlerdir [$f=97$, %71, Bkz Tablo 2]. Buna göre çoğunlukla müfettişler drama yönteminin tüm derslerde kullanılabileceğini düşünmektedirler. Müfettişlerin tüm dersler için drama yöntemini kullanılabiliyor bulmaları yöntemin yaygınlaşması için önemli bir adım olarak görülebilir. Müfettişlerin bu tavırları oldukça anlamlıdır ve önemsenmelidir. Tablo 6'da tüm dersler için dramanın kullanımı ile ilgili olarak farklı gerekçelerin olduğu görülmektedir. En fazla ön plana çıkan gerekçe derslerde birçok konu ve kavramın dramaya uygun olduğudur [$f=7$]. Bazı müfettişlerin dramanın fen ve teknoloji gibi sayısal derslerde kullanılmasının zor olacağını belirtmeleri ilginçtir. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A1: "Tüm dersler dramatize edilebilir."

A9: "Tüm dersler yaşamla iç içedir. Bu nedenle uygulanabilir."

A11: "Çünkü somut bir yöntem olduğundan çocukların ilgisini çeker."

A13: "Oyun içerikli olduğu için her derste kullanılabilir."

A25: "Her dersin bir amacı ve mesajı mutlaka vardır. Bu mesaj drama ile çok rahat ifade edilebilir."

A29: "Evet her derste kullanılabilir. Çünkü her bir ders için uygun drama tekniği vardır."

A46: "Evet. Her derste mutlaka uygulanacak bir konu bulunabilir."

A111: "Fen bilimlerinde uygulanamaz."

A123: "Her derste rahatlıkla kullanılabilir."

Tablo 7, beşinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 7. Beşinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
5.	Evet	Kaynaklardan okuyarak yararlandım	7
		Seminerlere katıldık	5
		Kurs gördük	4
		İlgi alanıma giriyor	1
		Denetim sırasındaki gözlemlerinden	1
	Hayır	Bu konuda bir eğitim almadım ya da verilmedi	46
		Teorik olarak drama çok kapsamlı ve çok boyutludur	3
		Yetiştığım yıllar itibariyle bu konuya ağırlık verilmedi	3
		Ayrıntılı bilgi edinme fırsatım ya da zamanım olmadı	2
		Drama hakkında fazla kaynak yok	2
		Yeterince uygulama yapmadım ve yapanla da karşılaşmadım	2
		Drama eğitimde yeni kullanılmaya başlandı	2
		Sadece seminerlerde karşılaştım	1
		Bu konuda fazla kaynak taramadım	1
Üniversitede ders olarak almadım	1		

İlköğretim müfettişlerinin çok ciddi bir oranda dramanın yeterli teorik bilgisine sahip olmadıkları görülmektedir [$f=98$, %72, Bkz Tablo 2]. Öyle ki buna gerekçe olarak çoğunlukla yeterli bir eğitim almadıklarını göstermişlerdir [$f=46$]. Bazı müfettişlerin kurs ve seminerlerde drama hakkında bilgi sahibi olma fırsatına sahip oldukları görülmektedir. Ancak bu araştırma için bu sayı oldukça düşüktür [$f=4$, $f=5$]. Drama hakkında yeterli bilgiye kaynakları okuyarak ulaştığını ifade edenler olmuştur [$f=7$]. Ancak yöntemin içselleştirilmesi ve anlamlandırılmasında yalnızca kaynak kitaplardan edinilen bilgilerin yeterli olduğunun düşünülmesi oldukça düşündürücüdür. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A1: “Hayır. Eğitimde yeni kullanılmaya başlandığı için yeterince teorik bilgim yok.”

A11: “Hayır. Drama çok yönlü bir tekniktir. Bunun için seminer almamız gerekir.”

A22: “Hayır. Eğitim ortamlarımızda fazla kullanılmıyor.”

A25: “Yetiştığım yıllar itibariyle bu yöne ağırlık verilmedi.”

A30: “Yeterli drama eğitiminden geçmediğimizi düşünüyorum.”

A41: “Genel olarak bilmemize rağmen ayrıntılı bir bilgiye şuan sahip değilim.”

A43: “Bu konuda uzmanlardan yeterli bilgi almadım. Bildiklerim okuduklarımla sınırlı.”

A65: “Örnek olaylarla uygulama yapılmıyor. Klasik övücü sözlerle sadece bilgi veriliyor. Bilgimiz sadece yöntemin iyi olduğunu söylemekten ibaret oluyor.”

A104: “Evet. Uygulamalara ve eğitimlere katıldım.”

Tablo 8, altıncı soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 8. Altıncı Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
6.	Evet	Bu konuda seminerler aldık	5
		Kendim uygulamalar yaptım	3
		Ders denetimlerinde yaptığım gözlemlerden biliyorum	1
		Öğretmenlik yaptığımda uyguladım	1
		Yeterli bir eğitim almadık	34
		Fazla kullanma ve uygulama imkânım olmadı	3
	Hayır	Eğitimde henüz yoğun bir biçimde uygulanmamaktadır	2
		Uygulama zamanım olmadı	1
		Uygulama ortamı bulamadım	1
		Bilgim sadece okuduklarımla sınırlı	1
		Kurslarda yeterli uygulama yapılmadı	1
		Kaynak kitap yok	1

Müfettişlerin büyük bir çoğunluğunun dramaya yönelik uygulama bilgisine sahip olmadıkları görülmektedir [$f=108$, %79, Bkz Tablo 2]. Yine bu durumun nedeni olarak yeterli bir eğitim almadıklarını, bu yüzden uygulamalarda yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir [$f=34$]. Bazı müfettişler uygulamalar konusunda seminerler aldıklarını söylemektedir. Ancak bu araştırmada genele bakıldığında bu sayı oldukça düşüktür [$f=34$]. Müfettişlerden bir kısmı uygulamalar konusunda yetersiz olduklarını belirtmelerine rağmen bunun gerekçesi hakkında bir yorum yapmamışlardır. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A9: “Uygulamalar konusunda kaynak kitapların yetersiz olduğunu düşünüyorum.”

A19: “Böyle bir eğitimden geçmedim.”

A41: “Bu konuda ayrıntılı ve yeterli bir çalışmaya katılmadım.”

A43: “Bilgim okuduklarımla sınırlı. Bunu da yetersiz buluyorum.”

A44: “Bilgi konusunda yetersiz olduğumu, uygulamada hata yapabileceğimi düşünüyorum.”

A58: “Hayır. Ben de bu konuya ilgi duyuyorum ama kendimi yeterli görmüyorum.”

A71: “Hayır. Bu konuda daha detaylı seminer ve kurs alınmamıştır.”

A92: “Uygulama ortamı bulamadım.”

A100: “Hayır. Genel hatları hakkında bilgi sahibiyim.”

A108: “Kısmen sahibim. Eğitim öğretim oyunlaştırmaya uygun ve uygulamaya elverişlidir. Her eğitimcinin oyunlaştırmayı bilmesi gerekir.”

A122: “Kurslarda yeterli uygulama yapılmadığı için uygulama bilgisine yeterince sahip olamadım.”

Tablo 9, yedinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 9. Yedinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedene Ait İfadeler	(f)
7.	Evet	-----	---
		Seminerlerde zaman yetersizliği var	17
		Çok az kursta yer aldı bu konuda seminerler yeterli değil	12
	Hayır	Sadece teorik genel bilgi ile yetiniliyor uygulamaya yer verilmiyor	11
		Dramanın önemi tam olarak anlaşılmış değil	11
		Seminer programı hazırlanırken dikkate alınmıyor	8
		Seminer verenlerin bilgi eksikliği var bu konuda yeterli donanım yok	8
		Seminerlerde diğer konulara dramadan daha çok yer veriliyor	4
		Drama yöntemi basite alınıyor	2
		Katılımcılar yeterince talep etmiyor	1

Yedinci soruda müfettişlerin hemen hemen tamamına yakınının düzenlenen seminerlerde dramanın teorik ve uygulama bilgisine yeterince yer verilmediğini düşündükleri görülmektedir [$f=130$, %96, Bkz Tablo 2]. Bu çok ciddi bir orandır. Bunun altında yatan sebepler irdelendiğinde genellikle bunun zaman yetersizliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir [$f=17$]. Bazı müfettişlerin yönetime çok az seminerde yer verildiğini ve bu konuda seminerlerin yetersiz olduğunu vurgulamaları dikkat çekicidir [$f=12$]. Ayrıca dikkat çekilen bir diğer nokta ise seminerlerde drama konusunda genel bilgiler verildiği ve uygulamalara yeterince yer verilmediği şeklindedir. Aynı frekansla müfettişler dramanın öneminin yeterince kavranmadığını düşünmektedir [$f=11$]. Bunun dışında seminer verenlerin yöntem hakkındaki bilgi yetersizlikleri ve seminer programı hazırlanırken yöntemin çok fazla dikkate alınmadığı düşüncesi de oldukça dikkat çekici görünmektedir [$f=8$]. Müfettişlerden görüş bildirenler dışındakiler hayır cevabı ile yetinmişler ve her hangi bir neden belirtmemişlerdir. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A12: “Uygulamaya yer verilmiyor.”

A14: “Hayır. Zaman yetersizliği ve katılımcıların talep etmemesi nedeniyle yer verilmiyor.”

A33: “Üstün körü geçiliyor.”

A44: “Verilen seminer ya da kurslarda kısa bir zaman ayrılıyor.”

A102: “Ameli olarak öğretilmediğini düşünüyorum. Öğretim elemanlarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.”

A117: “Bu teknik yeterince önemsenmiyor.”

A120: “ Hayır. Eğitim öğretimdeki yeri yeterince tabana anlatılıp yaygınlaştırılmadı.”

A127: “Hayır. Seminerlerde zaman sorunu olabiliyor.”

A135: “Seminer programları yeterli olmuyor.”

Tablo 10, sekizinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 10. Sekizinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
8.	Evet	-----	---
		Hizmet öncesi yeterli bir eğitim almadıklarından ya da verilmediğinden	23
	Hayır	Bu konuda hizmet içi eğitim ve bu anlamda seminerler yetersiz	20
		Kaynaklardan yeteri kadar yararlanıp uygulamadıklarından	3
		Zaman kaybı olarak görülüyor uygulamak zor geliyor	2
		Yeterli ilgileri yok	2
		Eski öğretmenler kendilerini yenilemiyor	2
		Yöntemin okullarda yeni uygulanması	1
		Dramanın önemi yeni anlaşılıyor	1
		Bazı öğretmenlerin haberi yok	1

Sekizinci soruda ilköğretim müfettişlerinin çok ciddi bir çoğunluğu okullardaki öğretmenlerin drama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünmektedirler [$f=129$, %95, Bkz Tablo 2]. Bunun nedeni olarak müfettişlerin genel olarak hizmet içi [$f=20$] ve hizmet öncesi eğitim [$f=23$] yetersizliğine odaklandıkları görülmektedir. Müfettişlerden görüş bildirenler dışındakiler genel olarak hayır cevabı vermişler ve her hangi bir neden belirtmemişlerdir. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A3: “Hayır. Çünkü Eğitim Fakültelerinde böyle bir eğitim almamışlar ve bu konuda kursa da gitmemişler.”

A9: “Hayır. Öğretmenler büyük bir çoğunlukla okuduğu dönemdeki teknikleri uyguluyor. Yeniliğe açık değil.”

A25: “Hayır. Önemi yeni anlaşılıyor. Bakanlığın daha kapsamlı çalışma yapması gerekir.”

A28: “Hayır. Yeteri kadar kaynaklardan yararlanıp uygulamadıklarını düşünüyorum.”

A37: “Hizmet öncesi ve hizmet içinde yeterli eğitimi almadıklarını düşünüyorum.”

A40: “Denetimlerde öğretmenlerden böyle bir uygulama yaptıklarını görmedim.”

A44: “Hayır. Kulaktan dolma bilgilerle uygulama yapmaktadırlar.”

A57: “Öğretmenlerin yetişme sürecinde bu eğitimin verilmesi gerekir.”

A61: “Öğretmenler bu konuda yeterli donanıma sahip değiller.”

A72: “Hayır. Bazı yetenekli öğretmenlerin dışında yeterli bilgiye sahip değiller.”

A73: “Hayır. Onlara da bu konuda zaman ayrılıp eğitim verilmedi.”

Tablo 11, dokuzuncu soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 11. Dokuzuncu Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
9.	Evet	İlginç geliyor	1
		Yeni öğretmenler istekli	1
		Farklı bir uygulama yapmak istediklerinden	1
		Yararlı olduğunu düşünüyorlar	1
	Hayır	Drama hakkında yeterli bilgileri yok önemi tam olarak kavratılmamış	42
		Yöntemin uygulanması tam olarak bilinmiyor	10
		Konu yetiştirmede zaman kaygısı yaşıyorlar yöntem zaman alıcı görülüyor	9
		Kendilerine güvenmiyorlar	4
		Yöntemi zaman kaybı olarak görüyorlar	4
		Ön hazırlık ve planlama süreci gerektirdiğinden	3
		Anlatım ve soru-cevap yöntemi daha kolay geliyor	3
		Sınıfların kalabalık olması nedeniyle kargaşa korkuları var	3
		Sınavlara hazırlık ve sınav stresi etkisi	2

İlköğretim müfettişleri dokuzuncu soruda öğretmenlerin drama konusunda genel olarak hevesli ve istekli olmadıklarını düşünmektedirler [$f=110$, %81, Bkz Tablo 2]. Bu konuda drama yöntemi hakkındaki bilgi eksikliği ve yöntemin öneminin tam olarak kavratılmadığı düşüncesi ön plana çıkan neden olarak görülmektedir [$f=42$]. Yönteme ilişkin uygulamaların da tam olarak bilinmediği düşünülmektedir [$f=10$]. Bazı müfettişlere göre öğretmenler dramayı zaman alıcı bir yöntem olarak görmekte ve dersleri yetiştirme kaygısı yaşamaktadırlar [$f=9$]. Bu soruya görüş bildirmeyen müfettişler yalnızca evet ya da hayır cevabı vermişlerdir. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A2: "Evet. Kursu katılan öğretmenler bu konuda istekliler."

A15: "Anlatım ve soru-cevap yöntemi daha kolay olduğu için bu yöntemlere çoğunluklu olarak yer veriliyor."

A20: "Hayır. Yeterli bir hazırlık ve planlama süreci gerekmektedir."

A22: "Yöntemin uygulamasını tam olarak bilmiyorlar."

A44: "Hayır. Konu hakkında yeterli bilgileri olmadığı için hata yapabileceklerinden korkuyorlar."

A64: "Sınıfların kalabalık olması nedeniyle uygulama yapamadıklarını söylüyorlar."

A88: "Cesaretleri yok. Zaman kaybı ve kargaşa olacağı korkusu var."

A122: "Yeterli bilgiye sahip olmadıkları için isteksizler."

A129: "Çok zaman aldığını düşünüyorlar."

A132: "Dersin kaynamasına sebep olacağını düşünen öğretmenler çoğunlukta."

Tablo 12, onuncu soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 12. Onuncu Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
10.	Evet	Etkili ve ders monotonluğunu önleyen bir yöntem	9
		Faydalı bir yöntem ve eğitime çok olumlu katkıları olur	9
		Drama eğitimde mutlaka yer alması gerektiğinden	7
		Öğretmen yeterliliği ve iyi yetiştirilmesi açısından	6
		Öğretmenlerin drama yöntemini daha iyi öğrenip özümsemeleri için	6
		Eğitim alındığında drama uygulamalarına katkısı olur	5
		Yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkân verilmesi açısından	5
		Kazanımlar bu yöntemle daha etkili verilebilir	4
		Öğretmeni cesaretlendirir	3
		Sonuçları kalıcı	3
		Drama ile mesleki başarı artacağından	3
		Program değişiminin bir gereği olarak	2
		Öğretmenler bu bilgiyi kaynağından almalı	1
		Öğretmen farklı yöntemlerle ders işlemelidir	1
		Yapılandırmacı anlayışın bir gereği olarak	1
		Dramatize edilen konularda hedeflere daha kolay ulaşıldığından	1
		Öğretmenin sanatsal yönünü geliştirmesi açısından	1
		Dramanın temel bir yöntem olması gerektiğinden	1
		Drama eğitimi alan bir öğretmen öğrencileri ile iyi iletişim kurabilir	1
		Öğretmen ve öğrenci açısından zevkli ve eğlenceli bir yöntem	1
		İçerisinde oyunsu süreçler olduğundan çocuklar daha iyi öğreniyor	1
		Drama tüm derslerde kullanılabilir bir yöntem olduğundan	1
		Hayır	-----

İlköğretim müfettişlerinin neredeyse tamamı bu soruda, üniversitede öğretmen yetiştiren bölümlerde dramaya mutlaka yer verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir [$f=134$, %99, Bkz Tablo 2]. Bunun nedenleri konusunda da oldukça geniş bir yelpazede farklı görüşler bildirdikleri görülmektedir. Müfettişler dramanın faydalı bir yöntem olduğuna ve eğitime olumlu katkılar getireceğine inanmaktadırlar [$f=9$]. Aynı şekilde yöntemin etkili ve ders monotonluğunu önleyebileceğini bu yüzdende üniversitelerde öğretmenlerin bu yöntemi öğrenmeleri gerektiğini düşünmektedirler [$f=9$]. Bu eğitim ayrıca yöntemin daha iyi özümsemesi ve öğretmenin yeterliliği açısından da önemlidir [$f=6$]. Müfettişlere göre yöntem eğitimde mutlaka yer alması gerektiğinden hizmet öncesi bu eğitime ihtiyaç vardır [$f=7$]. Ön plana çıkan bu ifadelerin dışında farklı görüşlerin olduğu da görülmektedir. Bunun dışında bazı müfettişler görüş bildirmeden bu soruya sadece evet ya da hayır yanıtı vermişlerdir. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A41: "Öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olması gerektiği görüşündeyim."

A43: “Yeni program anlayışında çok gerekli bir teknik olduğuna inanıyorum.”

A46: “Bu konuda bilgili elemanlar yetiştirerek alana göndermeleri zorunludur.”

A70: “Öğretimde dramanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 13, onbirinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 13. Onbirinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorularda Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
11.	Evet	Drama konusunda yeterli bilgiye ve donanımına sahip değiller	43
		İdareciler mali ve idari işlerle uğraşiyor eğitime yeterince odaklanmıyor	10
	Hayır	Dramanın eğitim-öğretimdeki önemi ve yararını kavramış değiller	8
		İdareciler eğitim konusunda fazla yetkin değiller	5
		İdareciler kayıtsız ve isteksiz	5
		Seminer düzenlenmediği için yöntem gereksiz görülüyor	3
		Gürültü olacağı ve dersin kaynatılacağını düşünüyorlar	2
		Sınava endeksli bir anlayışları olduğundan önemsenmiyor	2
		Masraf çıkmasından korkuyorlar	1
		Programın yetişmeyeceğinden korkuyorlar	1
		Bayram gösterileri ve müzik gibi derslerde kullanılıyor	1
		Yer olmaması sebebiyle	1
		Zaman kaybettiği düşünülüyor	1

İlköğretim müfettişlerine göre idareciler drama konusunda yeterince teşvik edici değildirlir [$f=124$, %91, Bkz Tablo 2]. Müfettişler bunun nedeni olarak çoğunlukla idarecilerin bu konuda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıklarını düşünmektedirler [$f=43$]. Yine müfettişlere göre okullarda idareciler idari ve mali işlerle uğraştıklarından eğitime yeterince odaklanmadıkları düşünülmektedir [$f=10$]. İdarecilerin dramanın önemini ve yararını yeterince kavramadıkları da ifade edilen başka bir nedendir [$f=8$]. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A3: “İdarecilerin öğretmenlerin derste drama kullanıp kullanmadığı umurunda değil. Onlar için önemli olan sınavdan fazla öğrencinin başarılı olması.”

A8: “Fiziki hazırlamak zor. İdareciler okulların mali işleriyle uğraşiyor. Eğitim işine bakamıyor.”

A9: “İdarecilerin büyük bir çoğunluğu eğitim öğretimle ilgilenmiyor.”

A16: “Konu hakkında fazla bilgileri yok.”

A64: “İdareciler öğretmenlerin dersi işlemelerini yakından takip etmemektedirler.”

A105: “Henüz bu konuda fazla bilgi sahibi olduklarını sanmıyorum.”

Tablo 14, onikinci soruya verilen yanıtlara ait ifade ve frekansları göstermektedir.

Tablo 14. Onikinci Soruya Verilen Yanıtlarda Ön Plana Çıkan İfade ve Frekansları

Soru No	Sorulara Verilen Yanıt	Nedenlere Ait İfadeler	(f)
12.	Evet	Drama uygulamaları her ortamda yapılabilir	22
		Öğretmen istekli olursa ortam sağlayabilir	4
		Drama için çok fazla materyale ihtiyaç yok	1
	Hayır	Çok amaçlı salon ya da etkinlik alanları yok	15
		Derslikler uygun değil	12
		Sınıflar çok kalabalık	11
		Okullar planlanırken dikkat edilmemiş	5
		Çeşitli araç-gereçlere ihtiyaç var	2
		Drama henüz bir ihtiyaç olarak görülüyor	1

Oranlar birbirine yakın olsa da müfettişler çoğunlukla okullarda fiziksel koşulların drama için yeterli olmadığı görüşündedirler [$f=78$, %57, Bkz Tablo 2]. Yetersizliğin daha çok dersliklerin dramaya uygun olmayışı ya da çok amaçlı salon veya etkinlik alanının olmayışında toplandığı görülmektedir [$f=12$, $f=15$]. Bunun dışında sınıfların kalabalık oluşu da önemli bir etken olarak sunulmaktadır [$f=11$]. Bu soru müfettişlerden bazıları tarafından yalnızca evet ya da hayır şeklinde cevaplanmıştır. Bu soruda bazı müfettişlerin görüşleri şöyledir;

A3: “Okullarda kalabalık sınıflar var, çok amaçlı salon ya da etkinlik yapılacak bir kapalı alan yok.”

A23: “Derslikler yeterli değil ve sınıf mevcutları kalabalık.”

A28: “Drama etkinliği yapılacak ayrı bir bölüm yok, sınıf ortamında yapılıyor.”

A34: “Çoğunlukla fiziksel ortam yeterli değil ve ayrıca sınıflar kalabalık.”

A44: “Drama her ortamda uygulanabilir. Bunun için özel bir ortama gerek yok.”

A96: “Dersliklerdeki öğrenci mevcutları fazla. Drama için düzenlenmiş uygulama dersliği yok.”

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada ilköğretim müfettişlerinin görüşleri üzerinden drama yönteminin yaygınlaşmasındaki engeller ve okullarda yönetime ait uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. İlköğretim müfettişlerinin yönetime yönelik bilgi ve eğilimleri okullarda denetim görevi görmeleri nedeniyle oldukça önemlidir. Ayrıca müfettişlerin drama yönteminin okullarda kullanımı ve yaygınlaşmasında okulun bileşenlerinden biri olmasının bu önemi daha da arttırdığı söylenebilir. Araştırmada kullanılan yazılı formda yer alan sorulardan bazıları müfettişlerin dramaya yönelik bilgi ve eğilimlerini göstermektedir. Buna göre araştırmaya katılan ilköğretim müfettişlerinin yarısı dramayı bir teknik olarak görmektedirler. Dramanın içerisinde birçok tekniği barındıran bir öğretim yöntemi olduğu düşünüldüğünde okulları denetleyen ve öğretmenlere yön veren müfettişlerin böyle bir yanılığında olması düşündürücüdür. Ancak müfettişlerin büyük bir oranla dramaya sempatiyle yaklaşmaları ve dramanın eğitimde mutlaka yer alması doğrultusunda görüş belirtmelerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çoğunlukla müfettişler dramanın yeterli koşullar sağlandığında okullarda kullanılmasının zor olmadığını ve ayrıca tüm derslerde kullanılabileceğini düşünmektedirler. Araştırma sonuçlarına göre genel olarak ilköğretim müfettişlerinin dramaya ilgili oldukları ancak yine de drama konusunda bilgilerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu yetersizliğin okullarda dramanın yaygınlaşması ve desteklenmesinde olumsuzluklar yaratacağı düşünülebilir. Bazı müfettişlerin “dramanın sayısal

derslerde ve özellikle fen derslerinde kullanımı zor” şeklinde görüş belirtmeleri yöntemi yeterince tanımadıkları ya da bu alanlarda yönetime ilişkin yeterince uygulama görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Çünkü araştırmalar yöntemin fen derslerinde de oldukça iyi sonuçlar verdiğini göstermektedir (Sağırlı ve Gürdal, 2004; Bertiz, 2005). Kaldı ki, fen ve teknoloji dersi ve konuları zaten hayatın içerisinde. Yani bir olayın neden-sonuç ilişkileri içerisinde incelenmesinde sosyolojik boyutları oldukça zengindir. Müfettişlerin ve yöntemi kullanacak olan öğretmenlerin bu ve benzeri ön yargılı düşünce biçimleri fen ve teknoloji gibi sayısal içerikli derslerde dramının kullanımına önemli bir engel teşkil edebilir.

Bu araştırmanın sonuçlarından bir diğerine göre okullardaki öğretmenlerin drama yönteminin teorik ve uygulama bilgisi yönünden oldukça yetersiz oldukları görülmektedir. Okuldaki uygulamaların temel bileşenlerinden biri olan öğretmenlerin dramının teorik ve uygulama bilgisi bakımından yetersizlikleri yöntemin okullarda etkililiği ve verimliliğini olumsuz yönden etkileyebilir. Bu yetersizliğin altında yatan nedenin müfettişlerin de değindiği gibi hizmet içi ve öncesi genel olarak yeterli bir eğitimin alınmamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu durumun aynı zamanda etkili bir süreç olan dramının yaygınlaşmasına da olumsuz bir etkiye bulunduğu düşünülmektedir. Öte yandan öğretmenlerin drama konusunda yeteri kadar hevesli ve istekli olmadıkları söz konusu olan bir başka durumdur. Öğretmenlerin bu isteksizliklerinin temelinde yöntemi yeterince tanımamak ve önemini kavramamak gibi bir neden olabilir. Nitekim müfettişlerin de görüşlerinin bu yönde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yöntemi zaman alıcı bir yöntem olarak tanımlamaları ve bu anlamda soru-cevap gibi kısmen daha kolay bir işleyiş tarzını benimsemeleri oldukça düşündürücüdür. Kaldı ki bu durum yapılandırmacı anlayış temelli yeni öğretim programları ile de ters düşen bir davranış biçimidir. Drama yöntemini uygulayan lider ya da öğretmen yöntem hakkında belirli bir bilgi ve donanıma sahip olmalıdır. Bu hususta yapılan bazı araştırmalar da bir drama liderinin sahip olması gereken özellikleri ortaya koymaktadır (San, 1990; Adıgüzel, 2006b). Bu sonuçlar ışığında öğretmenlerin ciddi bir biçimde drama yönteminin teorik ve pratik uygulamaları konusunda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları söylenebilir. Bakar ve ark. (2009) tarafından yapılan çalışmada da bu görüşün desteklendiği görülmektedir. Nitekim orada da öğretmenler drama ile ilgili hizmet içi eğitim kurslarına ihtiyaç duyduklarını belirtmekle bu konudaki bir eksikliği ortaya koymaktadırlar.

Okullarda yer alan bir diğer bileşen hiç şüphe yok ki okulun idarecidir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre idarecilerin dramının kullanımı doğrultusunda öğretmenleri yeterince teşvik etmedikleri anlaşılmaktadır. Bunun altında yatan en büyük neden olarak müfettişlerin de belirttiği gibi idarecilerin drama konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları gösterilebilir. Aynı zaman da bir başka neden olarak idarecilerin yöntemin önemini yeterince kavramamış olabilecekleri söylenebilir. Öte yandan idarecilerin idari ve mali işler dolayısıyla eğitim ve öğretime fazla odaklanamamaları öğrenme sürecinde eksikliği hissedilebilecek bir diğer durumdur. Çünkü idarecilerin yeni eğilim ve yöntemlerin kullanımı konusunda teşvik edici tavırları öğretimin kalite ve niteliğini arttırabilir.

Araştırmanın bir başka sonucu okulların drama için fiziksel koşullarının yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda okullarda çok amaçlı salon ve etkinlik alanlarının yetersiz olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca dersliklerin fiziksel olarak yetersizlikleri ve sınıfların kalabalık oluşu drama uygulamaları adına olumsuz gelişmeler olarak nitelendirilebilir. Sınıfların kalabalık oluşunun drama uygulamalarında sorun yarattığına Acat ve Uzunkol (2010)’un araştırma sonuçlarında da değinilmektedir. Bu anlamda sınıfların kalabalık oluşu dramının uygulanması sürecinde hiç kuşku yok ki olumsuz bir etkidir. Müfettişlerden belirgin bir kısmı drama için okulların fiziksel mekânının yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak nedeni sorgulandığında “drama her yer de yapılabilir, özel bir mekâna ihtiyaç yoktur”

şeklinde genel olarak standart sayılabilecek bir cevap alınmıştır. Dramanın temel yapısında bireyin beden dilinin ön plana çıktığı düşünüldüğünde bu değerlendirme kısmen doğru kabul edilebilir. Ancak bu çok iyimser bir bakış açısıdır. Çünkü dramada mekân oldukça önemlidir. Zengin materyali olan, araç-gereç açısından donanımlı, genişçe ve ferah bir mekân uygulamaların kalitesini ve etkililiğini arttıracaktır. Kullanılabilecek her kostüm ve materyal doğaçlamaların inandırıcılığını artırıcı bir etkiye sahip olabilir. Öyle ki dramada mekânın önemi bazı çalışmalarda da vurgulanmaktadır (Önder, 1999; Aral ve ark., 2000a; 2000b). Bu araştırmamızın sonuçları okullardaki fiziksel mekânların drama için yetersizliğini ortaya koymaktadır. Köksal (2008) tarafından yapılan çalışma sonuçlarının bir bölümünde de drama için okullardaki fiziksel mekân sorununa değinilmektedir.

Sonuç olarak okullarda drama yönteminin uygulanması ve yaygınlaşması sürecinde yer alan bileşenlerin mevcut durumu değerlendirildiğinde; öğretmen, müfettiş ve okul idarecilerinin dramanın teorik ve uygulama bilgisi yönünden yeterli olmadıkları görülmektedir. Aynı zamanda okulların drama için fiziksel mekânlarının yeterli olduğu söylenemez. Bununla birlikte bazı okullarda drama uygulamalarını olumsuz yönde etkileyecek kalabalık sınıfların varlığı devam etmektedir. Okullardaki öğrenci bileşeni daha önce de ifade edildiği gibi drama yöntemi ve uygulamaları için hazırdır. Ancak söz konusu diğer bileşenler gözden geçirilmelidir. Bu sonuçlar ışığında bazı öneriler şunlar olabilir;

- ✓ Hizmet öncesi eğitim anlamında yöntem üniversitelerde öğretmen yetiştiren bölümlerde teorik ve uygulamalı bir biçimde ele alınmalıdır.
- ✓ Yenilenen programla birlikte müfettiş, öğretmen ve idareciler için drama yöntemine yönelik hizmet içi eğitim semineri sayısı arttırılmalıdır. Bu seminerlerde dramanın teorik bilgisi yanında uygulama bilgisine de yer verilmelidir.
- ✓ Liderlik eğitimi veren kurumlar ve liderlik eğitimi desteklenmelidir.
- ✓ Okullarda mevcut derslikler yeniden düzenlenmeli ya da yeni drama derslikleri oluşturulmalıdır.
- ✓ Sınıflardaki öğrenci sayıları aktif öğrenci merkezli yöntemler gözetilerek azaltılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2006a). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 17-31.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006b). Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar* (Edit.: H. Ömer Adıgüzel). Genişletilmiş 2. Baskı, Naturel Yayınları, 203-222.
- Acat, B. M. ve Uzunkol, D. E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin İlköğretim Programlarındaki Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Kış-2010, 9(31), 1-27.
- Andersen, C. (2004). Learning in "As-If" Worlds: Cognition in Drama in Education. *Theory Into Practice*, 43(4), 281-286.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000a). *Okulöncesi Eğitim 2*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000b). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş.
- Aylıkçı, Ş. E. (2001). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Arttırılmasında Kullanılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bailey, S. (1994). *The Ecogame*. Risley, Warrington, Cheshire: BNFL Education Unit.

- Bailey, S. & Watson, R. (1998). Establishing basic ecological understanding in younger pupils: a pilot evaluation of a strategy based on drama/ role play. *International Journal of Science Education*, 20, 139–152.
- Bakar, E., Keleş, Ö. ve Koçakoğlu, M. (2009). Öğretmenlerin MEB 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Kitap Setleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(1), 41–50.
- Bertiz, H. (2005). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları ve Öyküleme Çalışmalarına İlişkin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Bertiz, H., Bahar, M. ve Yeğen, G. (2006). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları. *VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*. 7–9 Eylül 2006. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Christofi, C. & Davies, M. (1991). Science through drama. *Education in science*, 141, 28–29.
- Çam, F., Özkan, E., ve Avınç, İ., (2009). Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yönteminin Akademik Başarı ve Derse Karşı İlgi Açısından Karşılaştırmalı olarak İncelenmesi: Köy ve Merkez Okulları Örneği. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 459–483.
- Duveen, J. & Solomon, J. (1994). The great evolution trial: Use of role-play in the classroom. *Journal of Research in Science Teaching*, 31, 575–582.
- Eik, L.T. (1999). *Storyline*. Oslo: TanowAschehoug.
- Gencel, İ.E., (2009). Yaratıcı Drama Yönteminin Sosyal Bilimler Dersi Başarısı ve Derse Yönelik Tutum Üzerindeki Etkileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 360.
- Güneysu, S. (1991). *Yaratıcı Drama (1985- 1995 yazılar)*. (Edit.: H. Ö. Adıgüzel). Naturel Yayınları, Haziran 2002, 1, 96.
- Hamurcu, H. (2008). The Effects of Creative Drama on Self Efficacy Beliefs of Class Teacher Candidates in Science Education. ICES'08. Eastern Mediterranean University, Fagamusta, North Cyprus, *Proceedings of International Conference on Educational Science*, Vol. II, 965–975.
- Hamurcu, H. (2009). Attitudes of Class Teacher Department Students' Towards Drama. *e- Journal of New World Sciences Academy*, 4(4), 1257–1273.
- Heathcote, D. & Bolton, G. (1995). *Drama of learning*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Linfield, R. S. (1996). Can scientific understanding be assessed through drama? *Primary Science Review*, 45, 4–5.
- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliklerinin Öğretmen, Müdür ve Bakanlık Yetkilileri Tarafından Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 36–46.
- Metcalfe, R. J. A., Abbott, S., Bray, P., Exley, J. & Wisnia, D.(1984). “Teaching science through drama: an empirical investigation”. *Research in science Technological Education*, 2, 77–81.
- Morris, Ronald V. (2001). Teaching social studies through drama: Student meanings. *Journal of Social Studies Research; Spring 2001; ProQuest Education Journals*, 25(1), 3–4.
- Sağırılı, H.E. ve Gürdal, A., (2004). Fen Bilgisi Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Tutumuna Etkisi, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi 16–18 Eylül 2002 Ankara Bildiri Kitabı, 1, 374–379. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Sağırılı, H. E. (2001). İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Başarıya Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 573–582.
- San, İ. (1991). *Yaratıcı Drama (1985- 1995 yazılar)* (Edit.: H.Ömer Adıgüzel). Naturel Yayınları, Haziran 2002 Ankara, 1, 81–90.
- San, İ. (1991). Eğitim-Öğretimde Yaşayarak-Öğrenme Yöntemi ve Estetik Süreç Olarak Yaratıcı Drama. *Eğitimde Nitelik Geliştirme* (Edit.: İ. Fındıkçı). Kültür Koleji Yayınları, 261–265.

- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 7, 148–160.
- Selvi, K. ve Öztürk, A., (2000). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Fen Öğretimi, *Eğitim ve Bilim*, 25(116), 42–46.
- Şahbaz, Ö. ve Hamurcu, H. (2009). Yaratıcı Drama ile Fen Öğretiminin Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıklarına, Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 26, 18–23.
- Şentürk, N. (1996). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 223.
- Tveita, J. (1998). Can untraditional learning methods used in physics help girls to be more interested and achieve more in this subject? In E. Torracca (Ed.) *Research in Science Education in Europe*. Dordrecht: Kluwer, 1–7.
- Önder, A. (1999). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.
- Önder, A. (2003). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri. 5. Baskı. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.
- Özdemir, P. ve Üstündağ, T. (2007). Creative Drama Curriculum Related to the Scientists in Science and Technology. *İlköğretim Online*, 6(2), 226–233. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Ünal, E. (2004). Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin İlköğretimde Drama Derslerine İlişkin Tutumları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 1–15.
- Watts, M., Alsop, S., Zylberszajn, A., & De Silva, S.M. (1997). ‘Event-centred-learning’: An approach to teaching science technology and societal issues in two countries. *International Journal of Science Education*, 19, 341–351.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK. 1**Tablo1.** Drama Açık-Uçlu Soru Formu (DAUSF)'nda Yer Alan Sorular

Soru No	Sorulara Ait İfade
1.	Dramayı bir yöntem olarak mı, yoksa bir teknik olarak mı görüyorsunuz? O Yöntemdir Nedeni;
	O Tekniktir Nedeni;
2.	Drama eğitim ortamında yer almalı mıdır? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
3.	Dramayı uygulamak zor mudur? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
4.	Drama tüm derslerde kullanılabilir mi? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
5.	Dramanın teorik bilgisine yeterince sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
6.	Dramanın uygulama bilgisine yeterince sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
7.	Teorik ve uygulama bilgisi için dramaya seminerlerde yeterince yer veriliyor mu? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
8.	Okullarda drama için öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünüyor musunuz? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
9.	Okullarda öğretmenler drama ile ders yapmaya hevesli ve yeteri kadar istekliler mi? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
10.	Üniversitelerde öğretmen yetiştiren bölümlerde drama uygulamalarına ağırlık verilmeli mi? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
11.	Okullarda idareciler öğretmenleri drama için teşvik edici davranıyor mu? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;
12.	Okullarda drama için fiziksel koşullar yeterli mi? O Evet Nedeni;
	O Hayır Nedeni;